

Education and Sport Development

Department of Education and Sport Development
Departement van Onderwys en Sportontwikkeling
Lefapha la Thuto le Tlhabololo ya Metshameko

NORTH WEST PROVINCE

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

MOPHATO 12

SETSWANA PUO YA GAE (HL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

LWETSE 2019

MEMORANTAMO

MADUO: 80

Kaedi ena ya go tshwaya e na le ditsebe di le 22.

KAROLO YA A: POKO**MELODI YA POKO – RM Ramogoshi****POTSO 1: POTSO YA TLHAMO**

ELA TLHOKO: Mo tlamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 10 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

'MADUBEDUBE A 1939' – JM Lekgetho le ba bangwe

- Mmoki o tthagisa maikutlo a kutlobotlhoko mo lebokong le ka ntlha ya ntwana e e neng e fagile ka ngwaga wa 1939 kwa moseja ga mawatle.
- O utlwiwa botlhoko ke gore go ne go se monate e bile batho ba tlhakane ditlhogo. O tswelela ka gore go ne go bogela yo o sebetse ka gonne go ne go senyegile.
- Kutlobotlhoko ya gagwe e ne ya oketswa ke bomme ba ba neng ba lela thata ba sa itse se ba ka se dirang.
- Go ne go le botlhoko ka gore go ne go sa robalwe bosigo ka ntlha ya medumo ya dithunya.
- Bangwe ka ntlha ya letshogo le go tshaba, ba ne ba se na kwa ba robalang mme se se ne sa utlwiwa mmoki botlhoko thata.
- Mmoki o utlwiwa botlhoko ke gore matlo a batho a ne a fisiwa.
- Se se utlwisang botlhoko ke gore ntwana e ne e le gotlhe, mo metsing go ne go lowa ka dikepe fa kwa legodimong go ne go lowa ka difofane, ka jalo go ne go se kwa motho a ka tshabelang gona.
- Mmoki o utlwiwa botlhoko ke banna ba ba neng ba tshabile mo matlong a bona mme ba robala mo godimo ga dithaba.
- Mmoki o utlwiwa botlhoko ke gore ntwana e ne e le ya matlho a mahibidu ka go ne go thulane matlhale. **[10]**

POTSO 2: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE**'TLHAOLELE' – OH Segano**

- 2.1 Kutlobotlhoko ka gonne MaAforika a ne a kgaoganngwa igongwana. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 2.2 Tlhatlhagano ya mafoko/popego . Go gatelela ketsaetsego e e mabapi le gore tota tlhaolele e tlile ka bomang. (2)
- 2.3 Dinaga tsa kwa ntle di ne tsa emisa kgwebisano le Aforikaborwa. (2)

- 2.4 Nnyaya, gonne e ne e kgaogantse MaAforikaborwa.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 2.5 Ke ithutile gore re tshwanetse go tshela mmogo go sa kgathalasege
mmala wa motho./Botlhe re bana ba Modimo.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko) (2)

[10]**POTSO 3: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE****'NELSON MANDELA' – RK Modisa**

- 3.1 Thoriso/Tlotlomatso . ka Mandela a fedisitse tthaolele/a lwetse kgololosego.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 3.2 Tshwantshiso . Go dira gore mmuise a tlhaloganye bonolo ka se go
buiwang ka sona ka go bapisa Nelson Mandela le kgagapa e e itseng
dilo tsothle. (2)
- 3.3 Ga a rate go rumolwa ke ope. (2)
- 3.4 Poeletsomafoko- go gatelela mokgwa o Mandela a neng a kgalema
ka ona.
- 3.5 Ke ithutile gore mosekaphofu ya gaabo ga a tshabe go swa lentswe
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

[10]**POTSO 4: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE****'LEREBANA WA LETLALEANYA' – FS Shole**

- 4.1 Kutlobotlhoko ka gonne bokgaitساديا monyalammaagwe ba mo tlhoile. (2)
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.)
- 4.2 Tshwantshanyo . go dira gore mmuise a tlhaloganye bonolo ka ga
se go buiwa ka sona ka go tshwantshanya go goeletsa ga gagwe/selelo
sa gagwe le go duma ga pula ya dikgadima go bontsha fa a zakgetse. (2)
- 4.3 Ka ke se lesika le bona./Ka ke sa amane le bona ka madi. (2)
- 4.4 Poeletsomodumo . go tlisa moutlwalo le molodi o o rileng mo lebokong
ka go boeletsa tumammogo ~~an~~ go tlhagisa bothata jo a nnileng le jona
ka ntlha ya loso lwa ga mmaagwe. (2)
- 4.5 Ke ithutile gore loso lo tlisa mathata mo botshelong jwa motho/Go botlhoko
go tlogelwa ke mmaago/motsadi. (2)
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko) **[10]**

LE

POTSO 5: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE**'RE A GAMA' – BD Magoleng**

- 5.1 Boitumelo . ba itumeletse go gama le gore ba na le se ba tlaa zabang ka sona. (2)
- 5.2 Ke go oketsa lebelo la mola le bonako jwa moribo le moretheto mo lebokong ka go tlogela tlhogo 'lo' mo leineng %afulo.+ (2)
- 5.3 Le bogobe jo bo apeilweng ka mazwi re ka bo apaya. (2)
- 5.4 Poeletsomodumo . go utlwatsa molodi/modumo o o rileng mo lebokong ka go boeletsa ditumammogo 'tlh' go tlhagisa bokao jwa go tlhanya ga mazwi a a feleletsang a le botlhoko. (2)
- 5.5 Ee . gone nama ya kgomo e dirisiwa kwa meletlong le mo malapeng. (2)
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko) [10]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 30**KAROLO YA B: PADI****POTSO 6: POTSO YA TLHAMO**

ELA TLHOKO: Mo tthamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse go akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

LEBA SEIPONE – Kabelo Kgatea

- Barutabana ba sekolo se sepotlana sa kwa Motsitlane se Motswagauteng a neng a tsena kwa go sona ba ne ba sa dire tiro ya bone ka boineelo le botshepegi ka ntlha ya gore ga go fa re bonang teng ba sireletsa Motswagauteng tebang le dikgobo le ditshotlo tse a neng a rakana natso ka ntlha ya tshobotsi le moaparo wa gagwe.
- Mo setsong sa rona e ne e le moila go tshola ngwana le Mosweu, ke ka moo re bonang barutabana, ditsala ga mmogo le barutwana ba sa amogele Motswagauteng jaaka a ntse.
- Barutabana mo letlhakoreng le lengwe ke bona ba ba neng ba tshwanetse go sireletsa Motswagauteng ka e le bona ba ba fatlhositsweng le go lemoga dikgobo le ditshotlo tsa barutwana.
- Motswagauteng o amogelwa kwa sekolong se segolo sa kwa Foreiborogo ka ntlha ya fa jaanong mosadimogolo Kobbie Swanepoel a tsere maikarabelo a go nna nae morago ga gore mmaagwe a atlholelwe botshelo jwa gagwe johlhe kwa kgolegolong.
- Fa barutwana ba phatlalala go ya ka magoro, morutwana mongwe e leng Koot Labuschagne o kgoromeletsa Motswagauteng mo mosetsaneng mongwe wa Mosweu yo o neng a bidiwa Sarkie.

- Ba ne ba wa, mme ba sala ba tlhatlagane. Ditsala tsa mosimane wa Mosweu yo o kgoromeditseng Motswagauteng tsa gana go bona tiragalo e.
- Ba ne ba nesetsa Motswagauteng sefako sa mabole. Setlhophha sa basimane ba Bantsho sa tla se galefile. Ga jewa lebole go utlwala.
- Koot ga mmogo le Teu ba kgalema ditlhophha tsa bona gonne ba bona ntwala ya semorafe e ya magoletsa. Bobedi jwa tlhomagana jwa latela mogokgo kwa kantorong ya gagwe.
- Motswagauteng le Sarkie ba ikubula ba leba gae pele ga sekolo se tswa.
- Rraagwe Sarkie morago ga go tlaleelwa ke ngwana, a fitlha a itaya morutabana Peo ka legofi, ka a re ba tseye bana ba bona ba Bantsho ba ba ise kwa dikolong tse di kwa lekeizeneng.
- Morago ga go itewa ka legofi ga ga morutabana, sekolo se ne sa tlhakatlhakana ka ntlha ya fa Bantsho ba ngongoregela kgethololo mo sekolong.
- Lekgotla la sekolo le ne la lalediwa go tla go seka kgetsi e. Mogokgo mo kgetsing e ga a bontshe boineelo le botshepegi ka ntlha ya fa a ne a kgetholola ka go tsena pitso le batsadi ba bana ba Basweu a sa akaretsa motsadi wa ga Motswagauteng.
- Morago ga di ura tse pedi, tshwetso e setse e tserwe tebang le kgetsi e, Motswagauteng o bidiwa jaana a tla go neelwa katlholo, mme e seng go utlwa letlhakore la gagwe jaaka go dirilwe ka Koot.
- Seno se supa fa mogokgo a sa dire tiro ya gagwe ka boineelo le botswapelo gonne o ne a gobelela a sekametse ka fa letlhakoreng la Basweu boemong jwa go seka molato e seng motho.
- Lekgotla la sekolo ga mmogo le mogokgo ga ba a bontsha botshepegi mo tirong ka ntlha ya fa ba bone Motswagauteng molato a le esi, a bo a kobiwa, fa Koot ena a sa bonwa molato mme e bile a letleletswe go tsena sekolo.
- MmaSepanapodi o ya kwa dikantorokgolong tsa thuto tsa sedika ka ntlha ya go sa kgotsofalele katlholo ya lekgotla la sekolo gonne e tsaya letlhakore ka ntlha ya barutabana ba ba sa ineelang mo tirong ya bona.
- Go sa direng tiro ka boineelo ga barutabana go thotlheeditse dikhuduego mo sekolong sa Foreiborogo. Dikhuduego tse di ne tsa ama dikolo tse di mabapi go fitlha kwa Huhudi, mme tota fa mogokgo le lekgotla la sekolo ba ne ba na le phisego ya go tsamaisa sekolo sentle ka tshiamo le tolamo, dikhuduego tse, di ka bo di ne di sa diragala. **[25]**

POTSO 7: : DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

LEBA SEIPONE – Kabelo Kgatea

- 7.1 Ba ne ba mo teketela go thusa mapodisi go tshwara mosimane yo o neng a phamoletse mosweu beke. (2)
- 7.2 Maikutlo a kutlwelobotlhoko ka gonne a ne a rata Motswagauteng thata/letshogo gonne a ne a tshogile gore Motswagauteng o tiile go tlhokafala. (2)
- 7.3 Gokatweng. (1)

- 7.4 Mosala o ne a bogisa Motswagauteng e bile a mo tima le dijo. Ke ena a dirileng gore Motswagauteng a ngweege morago ga go mo setla ka kubu gonne a re Motswagauteng o timeditse podi ya gagwe. (2)
- 7.5 Koot o ne a kgarametsa Motswagauteng mo go Sarkie. Motswagauteng ena o ne a latofatswa ka go itatlhela mo go Sarkie le go mo phoraphora matsele. O ne gape a kobelwa go isa seriti sa sekolo kwa tlase ka go se tseela kwa kgotlatshekelo. (DI LE PEDI FELA) (2)
- 7.6 Letlhoo la gagwe la batho bantsho le dirile gore a kobe Motswagauteng le fa a ne a se na molato. (2)
- 7.7 Koot e ne e le moeteledipele wa basweu mme a tletse tlhaolele. Teu ena o ne a sa rate tlhaolele e bile a eteletse bantsho pele. (2)
- 7.8 O ne a batla gore fa a mo rekisa a bo a fodile gore a tle a bone madi a mantsi. (2)
- 7.9 O ne a mmolaela gore o tshodisitse Gokatweng ngwana le gore a rekisetse masankoma setopo sa gagwe. (2)
- 7.10 Nnyaya . ke tlolo molao e bile Motswauteng o ne a dira tiro e ntle ya go re senokwane se tshwarwe.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 7.11 Ee, go ne go le matshwanedi gonne a ne a dira ka jalo o ne a ka se kgone go mo tlhokomela le gona o ne a tshaba gore mosadi wa ga Jankie a ka lemoga fa ngwana e le wa monna wa gagwe.

Nnyaya, a ka bo a ile le ena gae a ya go mo itlhokomelela ka ngwana a tlhoka lerato la ga mmaagwe.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 7.12 Ke ne ke tlaa mo raya ke re a boele gae go ya go bona batsadi ba gagwe ka e le kgale a sa ba bone.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 7.13 Motswagauteng o ya go phela a gopotse mmaagwe ka a mmone gangwe fela.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

[25]

POTSO 8: POTSO YA TLHAMO**OMPFILE UMPHI MODISE – DPS Monyaise**

ELA TLHOKO: Mo tlamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse go akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

- Borutabana ke tiro e e tlhokang boineelo le botshepegi. Mogokgo Madolo le Borume ba ne ba leka ka thata go aga barutwana ba dikolo tsa bona.
- Borume yo o neng e le mogokgo kwa sekolong sa Matile o ne a dira tiro ya gagwe ka boineelo le botshepegi.
- Fa batsadi ba ne ba gana bana ba ya sekolong, o ne a ba tlaleya kwa kgosing ka ntlha ya fa a ne a itse botlhokwa jwa thuto le go sa ikakanyetse a le esi.
- Go supa boineelo le botswapelo jwa go bona bana ba Rantsho ba tswelela pele, e re morago ga go tlaleya kwa kgosing, ka le le latelang diphaposiborutelo di penologe.
- Ka ntlha ya thotloetso ya ga Borume, bontsi jwa batsadi ba simolola go romela bana kwa dikolong.
- Matlakala le ena o ikungwela mo tiragalong e, gonne rraagwe e bong Seagile e ne e le mongwe wa batsadi ba ba neng ba iletsa bana ba basetsana go tsena sekolo.
- Morago ga go falola lokwalo lwa materiki, Modise o ne a ya go ithutela lokwalo lwa Borutabana kwa sekolong sa ga Mogokgo Madolo.
- Madolo e ne e le mongwe wa batlhankedi ba puso ba ba tlhotlheletsang mongwe le mongwe gore a gwalalele dinaledi.
- Go supa fa Mogokgo Madolo a ne a dira tiro ya gagwe ka matsetseleko, botshepegi le boineelo, o ne a ruta bana maikarabelo a gore mo isagong ba kgone go ituelela madi a dithuto tsa bona, boemong jwa gore a duelwe ke batsadi.
- Mosimane mongwe le mongwe o ne a na le tshingwana e e leng ya gagwe, a lema ka fa a ratang ka gona, fa dijalo di budule, ba ye go rekisa kwa mmarakeng. Ba itse go duela madi a sekolo. Bangwe ba rekise dilo tse ba di betlileng, ba duele sekolo ka madi a tsona gonne Madolo a ne a sa tseye madi a a tswang kwa batsading.
- Mogokgo Madolo o ne a dira tiro ya gagwe ka boineelo gonne o ne a tsenya baithuti ba ba se nang tsebe mo tseleng ka go ba otlhaya ka go tthagola letsatsi lotlhe mo tshimong ya dinawa. Kotlhao ya mofuta o, e ne e ruta barutwana maikarabelo a go tla metsamao e e sa yeng ka tsela, mme ba gwalalele se ba se tletseng mo sekolong.
- Ka ntlha ya boineelo jwa ga Madolo mo tirong ya gagwe, barutwana ba sekolo sa gagwe ba feleleditse ba nna mabogodika jaaka fa re bona Modise e le morutintshi, mme e bile Madolo a mo thusitse go betla mokoro.

- Boineelo jwa ga mogokgo Madolo bo ne bo dira gore batho ba ba tswang gaufi le kgakala ba ungwe mo boleming le jaaka fa monnamogolo mongwe a ne a rata go itse gore a leme digwete jang gore di nne potokwe. Mongwe o rata go itse gore dikgolokwe tsa gagwe di bolawa ke eng. Mongwe a laletse Madolo go ya go bona gore a o tshela motshotelo ka tshwanelo.
- Seno se supa gore boineelo jwa ga Madolo bo dirile gore barutwana ba gagwe ba anamise peo e a e jetseng mo setzhabeng fa ba setse ba alogile.
- Keletso ya ga Madolo e ne e le go rata go utlwa batho ba re ba bone metsana e e dikaganyeditseng Ideni e tsamaela kwa leseding. **[25]**

POTSO 9: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

OMPHELE UMPHI MODISE – DPS Monyaise

- 9.1 O ne a mo tlhoile gonne a ne a mo gaisa ka bontle/o ne a fufegela bontle jwa gagwe. (1)
- 9.2 Mosetsana mongwe o ile a mo loma tsebe. (2)
- 9.3 Mma Sebolai. (1)
- 9.4 O ile a betelela Motlalepule mme a tshola ngwana yo a sa itseng rraagwe mme se se thankgotse ditiragalo tsa padi e. (2)
- 9.5 Motlalepule a ka bo a boleetse baoki nnete le go kopa maina le aterese ya batsadi ba ba tsereng ngwana. 2)
- 9.6 O ne a le fiwa ke monnamolo Ofentse ka a ne a batla modisa. (2)
- 9.7 E ne e le rraagwe e bile a itse gore kana o beteletse mmaagwe le gore ga go karolo epe e a e tsereng mo kgolong ya ga Modise. (2)
- 9.8 O ne a batla gore tsatsi lengwe fa dilo di mo siametse mo botshelong, e re a tla go mo tsaya a mmone ka letshwao leo. (2)
- 9.9 Nnyaya ga ke dumela gonne go ne go na le yo o ileng a mo loma tsebe ka lemena le basetsana bangwe ba neng ba le mo logela. (2)
- 9.10 O re ruta gore mo botshelong re itlhokomele gonne ga se batho botlhe ba ba re ratang. (2)
(Dikarabo tsa batlhatlojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.)
- 9.11 O ne a sa batle go mo utlwa botlhoko le go re a thubegelwe ke lenyalo. (2)

- 9.12 Ee . fa o sa kgone go mo tlamela o tshwanetse go mo isa gore a fiwe tlamelo e e siameng mmogo le thuto.
Nnyaya . ga go matshwanedi ke ngwana wa me o tlaa ja se ke se jang. (2)
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.)
- 9.13 Nnyaya gonne le pelong ga le tshetse.
Ee, gonne ke tshaba go thubegelwa ke lenyalo. (2)
- 9.14 Kutlobotlhoko le go ikotlhaya gonne o tllile go nagana gore ga a dira go lekane go thusa Mma-Mosidi. (1)
[25]

POTSO 10: POTSO YA TLHAMO

ELA TLHOKO: Mo tthamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse go akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

MASEGO – GB Mokae

- Borutabana ke tiro e e tlhokang boineelo le botshepegi, ke ka moo re boneng rre Selamolela le rre Kgotle ba neng ba ineetse le go dira ka botshepegi mo tirong ya bona.
- Rre Kgotle le rre Selamolela ba ne ba tsaya leeto la sekgala se seleele go ikopanya le batsadi ba ga Masego go dumelana le bona gore Masego a tle go tsena sekolo sa bona. Se, se bontsha boineelo le botshepegi mo tirong.
- Masego ke ngwana yo o tlhogo e boleta, mme ka jalo go tsena sekolo kwa Sedimosang go ka tswela barutwana ga mmogo le sekolo mosola.
- Rre Kgabo o ne a sa ingwaelwe matsetse, ka go ne go sa tshamekelwe mo go ena, mme le fa go ntse jalo, barutabana ba, ka bobedi ba itshokela go itebanya nae fa fela a ka dumelana nabo go rebola Masego go mmetlela isago e e phatsimang.
- Se, se supa fa ba ineetse mo tirong ya bona, go swela dikano tsa tiro e ba e dirang ka go sa phuaganye barutwanai.
- Rre Selamolela e ne e le mogokgo wa sekolo se se tumileng sa Sedimosang kwa Kgomo-Kgomo gaufi le Belabela.
- Ngwaga mongwe le mongwe go ne go se na go itaya sefologole, dipholo tsa barutwana ba gagwe tsa materiki di ne di tlatsa dipelo tsa barutabana ba ba gaufi le ba ba kgakala le sona.
- Dipholo di ne di jesa diwelang ka ntlha ya fa Mogokgo Selamolela e ne e le motlhodimogolo gonne a ne a le bogale jwa tau.
- Go supa fa a ne a na le phisego ya go tlotlomatsa leina la sekolo sa gagwe, ke ka moo re mmonang a tsaya matsapa go ya go kopa Masego jaaka e le mmabotlhajana go tla go oketsa kgodumo e a neng a batla go e fitlhelela ka maikaelelo a go baya sekolo sa gagwe kwa setlhoeng .

- Masego o tlaa tswelwa ke mosola go tla mo Kgomo-Kgomo. Bokamoso jwa ga Masego bo ka bulega thata, jwa sedimoga fa a ka ya kwa Sedimosang. Rre Kgotle le rre Selamolela ba ne ba sa batle go tima Masego tzhono ka ntlha ya boineelo jwa bona go sedimosetsa setzhaba sa Rrantsho.
- Rre Kgotle o aletse Masego motheo o o nonofileng wa thuto gore a fatlhoge go tloga bonnyeng.
- Rre Kgotle ka ntlha ya go sa ikakanyetse, ga a gane ka Masego, a mo rua kwa sekolong sa gagwe gore mo bofelelong jwa ngwaga wa bobedi go tloga mo ngwageng oo a mo direle tlotlo jaaka morutwana yo o gaisitseng botlhe mo ditlhatlhobong tsa matiriki naga yotlhe.
- O bonetse kwa pele gore morago ga foo o tlaa bo a ya kae, ke ka moo rre Selamolela e le mmana go tswa kwa legodimong gore Masego a kgone go ya kwa yunibesithi gone rre Motsepe a ne a tlhoka.
- Rre Selamolela ka ntlha ya dipholo tsa ngwaga le ngwaga tse di gaisang, o kgonne go tsalana le balaodi ba manaane a a thusang bana ba ba ithutang kwa diyunibesithing.
- Masego fa a le kwa Sedimosang o tlaa bo a le gaufi le ditzhono tse di ntseng jalo tsa go mo naya isago e e phatsimang. Fa a ka ya kwa Sedimosang, isagwe ya gagwe e tlaa tsabakela ka ntlha ya barutabana ba ba neng ba rotloetsa barutwana go gwalalela dithuto tsa bona. [25]

POTSO 11: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

MASEGO – G Mokae

- 11.1 Ka ntlha ya gore Masego o ne a le botlhale thata e bile o ne a itse gore Masego o tlile go oketsa palo ya barutwana ba ba tlaa falolang sentle ba sekolo sa gagwe. (2)
- 11.2 O ne a le bogale . Ke ka moo bana ba sekolo sa gagwe ba neng ba falola bontle thata. (2)
- 11.3 Mosadi wa ga Vusi e ne e le seaka, a tsamaya le makau a a neng a kgona go mo isa menateng.
O ne a tsenya tlhalo mme ya re a dirile jalo a tsenya barwa ba bona botlhole kgatlhanong le Vusi. (2)
- 11.4 Masego o ne a le montle thata ka jalo go ne go se mosimane ope yo o neng a sa batle go ipona a tlhakanetse lepai le ena. (2)
- 11.5 Masego o ne a pateletshega go tlogela sekolo go batla tiro gore a kgone go tlamela ngwana wa gagwe. (2)

- 11.6 Ntsime o ile a betelela Masego mme a mo tlogela ka ngwana.
Masego a bo a tshwanela ke go godisa ngwana a le esi. (2)
- 11.7 Masego e ne e le ngwana yo o maitseo e bile a le botlhale.
Sannah o ne a se na maitseo e bile a se botlhale. (2)
- 11.8 Ke akanya gore se ba se dirang ke bophologolo e bile ba tshwanetse go
latlhelwa kwa kgolegelong botshelo jotlhe. (2)
- 11.9 A ka dira gore barutwana bangwe ba nwe bojalwa le go tswa mo tseleng.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 11.10 Ee, ka ntlha ya gore Sannah o ne a kobetswe melato e e
farologaneng kwa sekolong se a neng a tsena kwa go sona, jaanong
o amogelwa fela ka gore rraagwe ke mohumi wa madi a mantsi. (2)
- 11.11 Ke ne ke tlaa dira se ba se dirileng gonne batsadi ba ga Masego
ba tshwanetse go itse nnete.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 11.12 Ee, ke inyalanya le yona, Sello o tshwanetse go tsena sekolo gonne
dipolotiki di tlile go mo dia./O tlaa di bona motlhang a feditseng sekolo
e bile a dira.
Nnyaya, dipolotiki di tlhalefisa motho/ke mokgwa mongwe wa botshelo.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 11.13 Ke ne ke tlaa utlwa botlhoko gonne jaaka mogokgo ke sa dira go lekane
go mo sireletsa.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (1)

[25]

POTSO 12: POTSO YA TLHAMO

ELA TLHOKO: Mo tlamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse go akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

NTLHOMOLE MMUTLWA – OM Lobelo

- Baagileng Bothobokae ke lekawana le le neng le tswa kwa Tlokwe ka tiro ya botlhatlheledi, mme le thapilwe jaaka motlhatlheledi kwa Thuto- Kgololo FET.
- Motlhatlheledi yo, le fa a ne a dira tiro ya gagwe ka matlhagatlhaga le botswapelo, fela o ne a se na botshepegi mo go tsa botshelo.
- Go ne go na le mosetsana mongwe wa kwa Phiritshweu yo o neng a tshikinya maikutlo a ga Baagileng. Baagileng e ne e re fa Mmathapelo a ka kgabola gongwe, pelo ya gagwe e ne e rutla dikgopo ka ntwana e e kwa godimo.
- Baagileng o palelwa ke go laola maikutlo a gagwe a bo a ratana le Mmathapelo. Mmathapelo o tsaya maikutlo otlhe a gagwe a a akgela mo magetleng a ga Baagileng, a mo tshepa le go mo rata ka pelo ya gagwe yotlhe.
- Ditoro tsa gagwe tsotlhe tsa bokamoso, di ne di na le Baagileng mo gare. Mmathapelo o dira jaana ka a ne a le mozwa mo go rataneng, a se na maitemogelo ape ka ga lerato. Baagileng ka a ne a le mogolo, e bile a na le maitemogelo a botshelo ka kakaretso go feta Mmathapelo, a ratana nae.
- Kgosi ka e ne e mo tshepa e bile e mo tsaya jaaka rre yo a ka se feteng a kopa lerato mo ngwaneng, a kopa Baagileng go ya go mo emela kwa moletlong wa ga Palesa kwa Tshwane ka e le ena yo o neng a le maleba e bile a ne a ithaya a re o na le phisego mo go boneng bana ba bona ba atlegile mo isagong.
- Fa a fitlha kwa Tshwane, o gatzwa maikutlo ke sewagodimo e bong Palesa.
- Go boneng Palesa ga gagwe, o ne a tshwarwa ke kgakge, a tlaela, puo ya pala go tswa ka dipounama. A utlwa pelo ya gagwe e ubela kwa godimo gore a bo a utlwe a tsipiwa ke setlhabi. Baagileng le Palesa ba tlotlile go le gontsi ka Phiritshweu, mme moeka ga a ka a mo amela ka ga kgolagano ya gagwe le Mmathapelo.
- Se se dirileng gore a se ka a mo amela ka Mmathapelo ke ka gonne moeka a ne a simolotse go nna le dikakanyo tsa bolotsana, a ikaeletse go ipala mabala a kgaka ntswa a itse gore Palesa le Mmathapelo ke ditsala tsa tlhogo ya kgomo.
- Boineelo le botshepegi ke go nna modisa wa bana e seng go ba senyetsa botshelo.
- Baagileng, boemong jwa go tswela botsalano jwa ditsala tse pedi, a batla a ba fetola dira.
- Baagileng o tshela Palesa morara gore a mo tagise a tle a kgone go itirela boithatelo ka ena. Mmathapelo o ba tshwara mmogo le go sa tlhaloganye gonne Baagileng a sa mo tswela ka nnete ya gore o ratana nae.
- Baagileng o batlile go bolaya ngwana yo a neng a tshwanetse go mo fatlhosa ka ntlha ya go palelwa ke go itshwara jaaka motlhatlheledi. **[25]**

POTSO 13: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE***NTLHOMOLE MMUTLWA – OM Lobelo***

- 13.1 O ne a re mapodisa ke matsipa e bile ba tsalana thata le barutegi. (2)
- 13.2 Bogale . gonne o ne a tshabega mo motseng. (2)
- 13.3 Kgori o ne a pateletsa Matsetseleko go nna mogotsa molelo kwa kgosing mme se sa dira gore Matsetseleko a ngweege fa gae, se sa dira gore patlo ya gagwe e simolole mme e tswelletsa ditiragalo tsa padi. (2)
- 13.4 Kgosi Kgololo o ne a ka se kgone go ya gonne letsatsi la moletlo wa boPalesa le thulana le letsatsi le legolo la kopano ya dikgosi kwa Tswaing. (2)
- 13.5 Kelogile o ne a sa kgone go gakolola monna wa gagwe ka ntlha ya fa a ne a lailwe. Mo go ena lefoko la monna ke la bofelo. (2)
- 13.6 Bagakolodi ba kgosi ba eteletswe pele ke Kgori ba ne ba itirela fela, ba itseela molao mo matsogong. Fa motho a dirile molato ba ne ba mo kwathisa, fa a se lesego ba ne ba mo athola kgomo. (2)
- 13.7 Ke akanya gore ga ba dire sentle, ngwana o tshwanetse a itseele ditshwetso ka bokamoso jwa gagwe.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 13.8 Segonyamatlho ke rre yo o sa gobeleteng yo o emang ngwana nokeng mo go se a batlang go se dira.
Kgori ke rre yo o gobeleteng. Yo o sa batlang go gakololwa e bile ga a eme ngwana nokeng. (4)
- 13.9 Go nna bonolo ga gagwe go ne ga dira gore bagakolodi ba gagwe ba itirele fela jaaka ba rata jaaka re bone ka Kgori. (2)
- 13.10 Ee, gore a kgone go nnaya dikgakololo.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 13.11 Ee, gonne kwa bokhutlong Matsetseleko o ne a felelets a atlegile le go fitlhelela ditoro tsa gagwe. (2)
- 13.12 Ke ne ke ka mo raya ke re a tsamae le dinako, metlha e fetogile a tlogele ngwana a nne se a batlang go nna sona.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (1)

[25]**KGOTSA**

DITLHANGWA TSA SETSO – G Leeuw le ba bangwe**POTSO 14: G Leeuw le ba bangwe**

ELA TLHOKO: Mo tthamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse go akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

'MONNA WA MOGWEBI' – BP Lekome

'KGOSI MOLEFI K PILANE' – M O M Seboni le EP Lekhela

- Naane ya monna wa mogwebi e supa fa tota e le nnete gore kgomo mogobeng e wetswa ke namane.
- Monna wa mogwebi o iphitlhela a le mo mathateng a magolo ka ntlha ya morwadie wa gofejane yo a neng a mo rata thata.
- Morwadie o mo kopa gore a mo tlele sethunya sa rosa fa a boa kwa leetong le le neng le le mabapi le kgwebo ya gagwe.
- Bothata jo monna wa mogwebi a neng a lebagane le bona ke gore e ne e le setlha sa mariga ka jalo go ne go se kitla go nna bonolo gore a bone sethunya sa rosa.
- Lerato le a neng a na le lona mo ngwaneng wa gagwe, le ne la dira gore a se bone gore ga go kitla go nna bonolo gore a bone sethunya sa rosa ka e ne e le setlha sa mariga.
- Monna wa mogwebi o ralala naga go batlela ngwana wa gagwe sethunya sa rosa.
- Ngwana wa gagwe o mo tsentse mo mathateng a magolo a go batlana le sethunya sa rosa.
- Gongwe le gongwe kwa a neng a tsena gona go batla sethunya sa rosa, batho ba ne ba mo tshaga ba mmotsa gore a o ithaya a re sethunya sa rosa se tlhoga mo serameng.
- Bothata jwa monna wa mogwebi ke gore o ne a sa batle go utlwise ngwana wa gagwe botlhoko.
- O feleletsa a kgetla sethunya sa rosa mo khasetleleng e e neng e le ya ga Dimo.
- Dimo o raya monna wa mogwebi gore a buse sethunya sa gagwe sa rosa.
- Monna wa mogwebi o dumelana le Dimo gore o tlaa mo naya morwadie wa gofejane gore e nne mosadi wa gagwe. O ne a sa lemoge bothata bo a neng a itsenya mo go bona gonne o ne a nagana gore Dimo ga a kitla a mo latela. O dira tsotlhe tse ka ntlha ya morwadie.
- Dimo o feleletsa a tsere morwadie go mo dira mosadi wa gagwe.
- Monna wa mogwebi o feleletsa a lwala le go tlhokafala ka ntlha ya go gopola morwadie.
- Mathata otlhe a monna wa mogwebi a neng a iphitlhela a le mo go ona a bakilwe ke morwadie ka go mmatla sethunya sa rosa mo setlheng sa mariga.

- Kgosi Molefi K Pilane o supile fa tota e le nnete gore kgosi thothobolo e olela matlakala.
- Morago ga go tlogelelwa bogosi ke mogoloe Pilane a Pheto, o iphitlhela a lebagane le dikgwetlho di le mmalwa. O tshwanetse a siamise le go feela motse wa gagwe matlakala. O ne a itse sentle gore ke kgosi thothobolo ka jalo o tshwanetse go feela matlakala.
- O ipolelela gore o tshwanetse go fedisa bonokwane mo motseng wa gagwe.
- Ka a ne a itse sentle gore kgosi thothobolo e olela matlakala, o ne a tshwanetse go batlana le matimela otlhe a a neng a tlogetse magae a bona mme a ba busetse gae.
- Bangwe ba morafe wa gagwe ba ne ba le kwa Kapa le kwa Natala, e ne e le maikarabelo a gagwe gore a bone gore ba boela gae.
- Banna ba ne ba tlogetse basadi le bana, se se ne se sa itumedise Kgosi. O ne a bona go siame gore a ba busetse gae.
- Bontsi jwa makau a ne a tlogetse magae a bona ba re ba ya go batla tiro mme ba se tlhole ba boela gae.
- O ne a sa rate dilo tse makau a neng a di dira fa ba le kwa makgoeng, go tlhalosiwa gore ba ne ba nyala gompiono mme mo nakong e e sa fediseng pelo ba tlhale. Ka jalo o ne a batla gore ba boele gae.
- Basadi ba ba neng ba atile thata kwa Tlhabane o ne a batla gore le bona ba boele gae.
- O ne a itse sentle gore ke tiro ya gagwe go siamisa motse wa gagwe gonne kgosi thothobolo e olela matlakala. [25]

POTSO 15: : DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE – PC Mooa

'MMAPULE' – BP Lekome

'MOGAKA SOL PLAATJE' – PC Mooa

- 15.1 Morwa kgosi o ne a tshwanetse go tlhopha mosadi /Go isiwa marago kwa kgosing. (1)
- 15.2 Ke motho yo o tletseng letlhoo/kilo gonne ga twe o ne a mo tlhoile ka sa ntzwa le katse. (2)
- 15.3 O ne a nyala gape gonne mosadi wa gagwe a ne a tlhokafetse. (2)
- 15.4 Ke gore ga a ka a kgalemela mosadi wa gagwe fa a mmogisetsa ngwana, se se dira gore mosadi a tswelele pele go dira se. (2)
- 15.5 Go tlhatswa dijana le go phepafatsa ntlo. (2)

- 15.6 O ne a akga thobane ya gagwe mo moweng mme Mmapule a iphitlhela a apere diaparo tse di mabono mantle le kariki ya dipitse e e neng ya isa Mmapule kwa moletlong. (2)
- 15.7 Ke ne ke tlaa bua le rre gore a kgalemele mosadi wa gagwe. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 15.8 Nnyaya gonne o ne a tlogela mosadi wa gagwe go mmogisetsa ngwana. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 15.9 Neeletsano - go golaganya dipolelo tse pedi ntle le go dirisa lekopanyi/go tswelletsa kakanyo. (2)
- 15.10 Go oketsa lebelo la mola le bonako ba moribo le morethetho mo lebokong ka go tlogela tlhogo 'se' mo leineng %efane+le noko ga mo kutung ya lerui "gago". (2)
- 15.11 E ne e le motho yo o kgonang go dira dilo di le dintsi gape a sa palelwe ke sepe. O ne a sireletsa botho le setho ka go kwala. (2)
- 15.12 Ee go bothokwa gonne setzhaba se se sa itseng setso sa sona se a timela. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 15.13 Tholo gonne mmoki o tlhalosa fa rre Plaatje e le mminatholo. (2)

[25]**PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: 25****KAROLO YA C: TERAMA****POTSO 16: POTSO YA TLHAMO****MATSAPA DI A TSAYA KAE? – SS Mokuu**

ELA TLHOKO: Mo tllhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse go akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

- Boikgogomoso ga bo a siama e bile bo ka go tlisetsa kutlobotlhoko.
- Nkefi o ne a bolelela Dikobe ka go ikgogomosa gore Mafenya ke sekoropolapa, ga a mo maemong a go ka ratana le ena.
- O tswelela ka go ikgogomosa fa a re ena o na le madi le ntlo e bile ntateagwemogolo ke kgosi ya kwa Lehurutshe.
- Nkefi o ne a tenegela Dikobe a mmolelela gore kang e a tlang ka yona ya gore Mafenya o a mo rata e mo ferosa dibete, ga a tlhole a batla go e utlwa ka ntlha ya fa a ne a le mabela e bile a ipolelela gore ga a tlhoke sepe.

- O ne a tthalosa ka go ikgogomosa gore fa a batla thuso Ntope o teng, a lebetse gore Ntope ke monna wa mosadi yo mongwe e bile a sa lemoge gore o itshenyetsa nako ka ena.
- O iphitlhela a le mo kutlobotlhokog e e seng kana ka sepe fa Ntope a se na go bona kotsi ya sejanaga, Nkefi o ntse le ena kwa bookelong, a sa sute e kete ke ena mosadi wa ga Ntope
- Fa Ntope a se na go tlhokafala, Nkefi o ne a idibala ka ntlha ya kutlobotlhoko, a nna beke yotlhe a sa ye tirong.
- Morago ga phitlho ya ga Ntope, Nkefi a sala a itshopere, a lela a le esi kwa ga gagwe, a se na yo o mo gomotsang ka a ne a leleketse batho kgakala le ena ka ntata ya boikgogomoso
- Badirimogo le ena Mafenya le Dikobe le bona ba tsamaela kgakala le Nkefi ka a ba boletse gore ga a tlhoke sepe be a re mafenya ke sekoropolapa .
- Bagaabo le bona ga ba bonale go tla go mo tshedisa, ga a na le tsala ka a ne a dirile Ntope tsala ya gagwe.
- Nkefi o ne a sotlega mo moweng, a eletsa o ka re a ka bo a na le mongwe yo o ka mo gomotsang, Mafenya le ena ka fa o nyetse.
- Nkefi ga a sa tlhole a itlhomela, botshelo ba gagwe bo fetogile gotlhelele, bontle le bona bo nyeletse, ga go sa na monna yo o nang le kgalhego mo go ena
- O sotlegile mo moweng ka jalo o ineeletse mo phafaneng, o bona e le mogomotsi wa gagwe.
- Madi a o neng a ikgantsha ka ona a felela mo bojalweng, tiro ya gagwe le yona a ka se kgone go e dira ka manontlhotlho ka nako e ntsi o kwa phafaneng, a ka feleletsa a latlhegetswe le ke yona tiro eo.
- Nkefi o iphitlhela a sotlega jaana ka ntlha ya boikgogomoso le go bitsa batho ka maina a tshotlo le lenyatso. **[25]**

POTSO 17: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

MATSAPA DI A TSAYA KAE? – SS Moku

- 17.1 A . Ntshidi B . Legae C . Tlhapi (3)
- 17.2 Motho yo o nang maikarabelo . o dira ka natla go tsenya Ntshidi sekolo. (2)
- 17.3 Lokwalo lwa B.A (1)
- 17.4 Ke fa a dumelana le Tlhapi go amogela bogadi ba ga Ntshidi. (2)
- 17.5 -Go nwa bojalwa
-Ga a mo apee
-Legae o itirela mogodungwana Tlhapi a ntse a le teng (DI LE PEDI FELA) (2)

- 17.6 Malebye ke rangwaneagwe Ntshidi. (2)
- 17.7 Go re ruta gore bana ba motho ba tshwanetse go nna ngatana e le nngwe gore ba tle ba thusane botshelo. (2)
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.)
- 17.8 Loso lwa ga Legae le Ntshidi. (2)
- 17.9 Ee, gonne o ne a mo tlhokomela le go mo tsenya sekolo. (2)
- 17.10 O ne a utlwile botlhoko thata gonne o ne a tsaya Ntshidi jaaka ngwana wa gagwe (2)
- 17.11 Nnyaya, go le gantsi setzhaba se tsaya letlhakore fa go tliwa mo kgang eno. Basadi ke bona ba neelwang tshegetso yotlhe, banna go twe ba lelela ka kwa teng. (2)
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.)
- 17.12 Ke ne ke tlaa mo tlotla le go mo tlhokomela ka tsotlhe. (2)
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.)
- 17.13 O ya go ikotlhaela go sa neela monna wa gagwe tlotlo. (1)

[25]**POTSO 18: POTSO YA TLHAMO****GA SE LORATO: – MJ Magasa**

ELA TLHOKO: Mo tthamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse go akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

- Boikgogomoso ga bo a siama gonne bo ka go tlišetsa kutlobotlhoko le tshotlego jaaka re bone ka se se diragaletseng Motsamai.
- Motsamai o ne a ikgogomosa le go senya madi mo dinyatsing tsa gagwe a lebetse gore khumo segwagwa e a pharuma.
- O bua ka boipelo le Angeline gore madi ga se bothata mo go ena, go aga ntlo ke kgets e e potlana, o tlaa rulaganya le ba %ong Home Constructions+go agela Angeline ntlo, dituelo tsa kgwedi le kgwedi di tlaa gogwa mo mading a gagwe.
- O ipitsa Morena %oer+ka boikgogomoso, a re Angeline fa a batla go ijesa monate a mmolele o tlaa mo isa monateng.
- Ga a bone le fa Angeline a mo dirisa, o sirilwe ke boikgogomoso, fa a fetsa go aga ntlo, Angeline o a mo leleka, o tswa fela a itshopere.
- Motsamai e le la ntlha a kopana le Suzan o mmolelela ka boikgogomoso ka moo a nang le madi ka teng.
- O rekela Suzan bene le go mo agela lebenkele la merogo.

- Suzan o a mo tsietsa ka go kwadisa lebenkele mo leineng la ngwana wa gagwe, o a mo leleka, o tswa fela a sa tshwara sepe.
- O kopana le Gladys la ntlha mme. o mo rekela tshupanako, o mo epela metsi ditshenyegelo tsotlhe di duelelwa ke Motsamai ka a ipitsa Mr Money. Se se bontsha gore o ne a ikgogomosa..
- Le kwa ga Gladys o lelekwa ke monna wa ga Gladys e leng Kefentse.
- O latlhegelwa ke dilo tse dintsi ka ntlha ya go ikgogomosa.
- Motsamai o ne a lelekwa kwa tirong ka a ne a sa tlhole a dira tiro ya gagwe ka botswapelo, sa gagwe e le makgarebe fela.
- O sentse dikoloi di le tharo tsa kwa tirong e bile bathapi ba gana go mo duela madi a dipenzene ka ba ya go baakanya dikoloi tse a di sentseng ka ona.
- Kwa polokelong ga a na le sente e ntsho.
- Badiramogo le bona ba mo latlhela matsogo, ba mo eletsa gore a ye gae go ya go ikopa maitshwarelo.
- Kwa ga gagwe dilo di fetogile, bana ba rutegile, mmaabona o tswetse ka botshelo e bile o iponetse monna yo mongwe e leng bra Dan.
- Motsamai o sotlegile, o a lwala, bana le mosadi ga ba na nako ya gagwe.
- Gadifele a re o tlaa nna mo letlotleng le a sa leng a le sia jalo, e seng mo ntlong e ntzha e e agilweng ke bana ba gagwe.
- Gadifele a re ba tlaa mo sadisetsa dijo go raya gore fa ba sa sadisa ga a kitla a di bona.
- Gadifele o tlogela Motsamai mo ditlhabing jalo a tsewa ke sejanaga sa BMW sa ga bra Dan, Emang, Lesego le Selapo le bona ba a tsamaya ba mo tlogela fela jalo.
- Kutlobotlhoko e a iphitlhelang a le mo go yona e bakilwe ke go ikgogomosa ga gagwe. **[25]**

POTSO 19: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

GA SE LORATO – MJ Magasa

- 19.1 A . Angeline. B . Motsamai. (2)
- 19.2 Ke leferefere gonne o ratela Motsamai madi a gagwe fela. (2)
- 19.3 O ne a imakatsa, a itira yo o sa itseng gore Angeline o bua ka eng. (2)
- 19.4 O ratana le Motsamai a ntse a itse gore o na le mosadi le bana, fa a fetsa go mo kuta o a mo koba, se se tswelletsa morero wa lerato le e seng la nnete. (2)

- 19.5 - O ne a re o kgothositswe
- O godisitse
- O duetse thekete ya TPA
- Dikhomphutara di a baakanngwa (DI LE PEDI FELA) (2)
- 19.6 Ba ne ba a dirisetsa go baakanya dikoloi tse tharo tse a di sentseng tsa tiro. (2)
- 19.7 Morake le Sentebaleng. (2)
- 19.8 Tenego/Tzhakgalo, ke goreng ba sa itirele. Ba tshwanetse go tlotla mebele ya bona le go itumelela bokgarebe jwa bona. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 19.9 Ee, o ne a mo rata ke ka moo a mo itshoketseng sebaka le fa a ne a itse metsamao ya gagwe e e sa nnang sentle. Nnyaya o ne a sa mo rate gone fa o rata motho ga o mo sotle mo moweng. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 19.10 Ba ne ba feleletsa ba mo tlhatlhetse kwa kgolegelong. (2)
- 19.11 Ga e maleba ka a ne a lailwe gore monna ga a ediwe. (2)
- 19.12 O tlile go ikotlhaela ditiro tsa gagwe le go phela bokete ka a sa dire. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
- 19.13 Ke ne ke tlaa mo raya ke re a neye Motsamai tzhono e nngwe, go tlaa siama./Phokojwe ga a ke a latlha moseselo e le wa yona, ka jalo a lebelele bana ba gagwe. (1)

[25]

PALOGOTLHE YA KAROLO C: 25
PALOGOTLHE: 80

KAROLO YA A: Ruboriki ya tlhatlhobo ya tlhamo ya Poko: 10 [MADUO]

Ditlhokego	Phitlhelelo ka dinaledi	Phitlhelelo ka matsetseleko	Phitlhelelo ka tekano	Phitlhelelo e e tlaelang	Ga a fitlhelela
DITENG	5 – 6	4	3	2	0 – 1
<p>Thanolo ya setlhogo. Ngangisano e e tseneletseng, katlholo le go tloganyana setlhangwa.</p> <p>6 MADUO</p>	<p>-Thanolo e e tseneletseng ya setlhogo. -Motseletsele o o itumedisang wa dintlha tsa ngangisano, di tshagediwa ka botlalo go tswa mo lebokong. Go tloganyana setlhangwa le leboko go go manontlhotlo</p>	<p>-O bontsha go tloganyana, gape o ranotse setlhogo sentle. -Tsibogelo e e lekalekanang ya dintlha. -Dintlha tse di utlwalang tsa ngangisano, fela ga se tsotlhe tse di tshageditsweng jaaka go ne go tshwanetse. -Go tlogangwa ga mofutakwalo le leboko.</p>	<p>-Thanolo e e lekalekanang ya setlhogo. -Go na le dintlha dingwe tse dintle tse di tshageditsang setlhogo. -Dintlha dingwe tsa ngangisano di tshageditswe, mme fela bosupi ga bo dumelesege ka metlha. -Tloganyano e e kwa tlase ya mofutakwalo le leboko.</p>	<p>-Thanolo ya setlhogo e e sa kgotsofatseng. - Ga go na dintlha dipe tse di tshageditsang setlhogo. -Tloganyano e e tlaelang ya mofutakwalo le leboko.</p>	<p>-Setlhogo ga se a tlogangwa. -Ga go na bosupi jwa go dirisa leboko. -Morutwana ga a kgona go tloganyana mofutakwalo le leboko.</p>
	4	3	2	1	0.1
KAGEGO LE PUO					
<p>Popego, kelelo e e tloganyang le tlogano. Puo, segalo le setaele tse di dirisitswe mo tloganong</p> <p>4 MADUO</p>	<p>-Popego e e lomaganeng. -Dintlha tsa ngangisano di agegile sentle. -Puo, segalo le setaele di supa kgolo, di a kgatlhisa, di nepagetse. -Gotlhelele ga e na diphoso tsa puo, mopeleto le matshwao a puiso.</p>	<p>-Kagego e e tlogangwa le kelelo e e utlwalang ya ngangisano. -Kelelo ya ntlha ya ngangisano e kgona go salwa morago. -Bogolo puo, segalo le setaele di nepagetse.</p>	<p>-Go na le bosupi jwa kagego. -Tlhamo e tlogano kelelo e e bopegileng sentle ya tloganyano le tomagano. -Diphoso tse dinnye tsa puo, segalo le setaele tse di nepagetseng go le go ntsi.</p>	<p>-Popego e supa tloganyano e e fosagetseng. -Dintlha tsa ngangisano ga di a tlogangwa sentle. -Diphoso tsa puo di a bonagala. -Segalo le setaele tse di sa nepagalang.</p>	<p>-E agegile bokoa. -Diphoso tse di masisi tsa puo le setaele se se fosagetseng.</p>

ELA TLHOKO: Fa motlhatlhobwa a ikgatholositse diteng gotlhelele, mme. a kwala tlhamo ya boithamedi, a diteng, popego le puo di abelwe 0 maduo.

KAROLO YA B LE C: Ruboriki ya tlhatlho bo ya ditlhamo tsa Padi/ditlangwa tsa setso le Terama: 25 [MADUO]

Ditlhokego	Phitlhelelo ka dinaledi	Phitlhelelo ka matsetseleko	Phitlhelelo ka tekano	Phitlhelelo e e tihaelang	Ga a fitlhelela
DITENG	12-15	9-11	6-8	4-5	0-3
<p>Thanolo ya setlhogo.</p> <p>Ngangisano e e tseneletseng, katlholo le go tihaloganya setlhangwa</p> <p>15 MADUO</p>	<p>-Tsi bogelo ka dinaledi: 14-15</p> <p>-Tsi bogelo e e manontlhotlho:12. 13</p> <p>-Thanolo e e tseneletseng ya setlhogo.</p> <p>-Motsetsele o o itumedisang wa dintlha tsa ngangisano, di tshagediwa ka botlalo go tswa mo dikwalong.</p> <p>-Go tihaloganya mofutakwalo le setlhangwa go go manontlhotlho</p>	<p>- O bontsha go tihaloganya, gape o ranotse setlhogo sentle.</p> <p>-Tsi bogelo e e lekalekanang ya dintlha.</p> <p>-Dintlhatse di utlwalang tsa ngangisano, fela ga se tsothe tse di tshageditsweng jaaka di go ne go tshwanetse.</p> <p>-Go tihaloganya mofutakwalo le setlhwangwa go a bonala.</p>	<p>-Thanolo ya setlhogo e e mo magareng, ga se diponagalo tsothe tse di tihagisitsweng ka botlalo.</p> <p>-Go na le dintlha dingwe tse dintle tse di tshageditsang setlhogo.</p> <p>-Dintlha dingwe tsa dingangisano di tshageditswe, mme fela bosupi ga bo dumelesege ka metlha.</p> <p>-Tihalogantse bontlhabongwe jwa mofutakwalo le setlhangwa.</p>	<p>-Thanolo e e tihaelang ya setlhogo, ga go na le diponagalo dipe tse di tihagisitsweng ka botlalo.</p> <p>-Go dintlha di le mmalwa tse di tshageditsang setlhogo.</p> <p>-Dintlha tsa ngangisano tse di maleba di dinnye thata.</p> <p>-Go tihaloganya mofutakwalo le setlhangwa go gonnye thata.</p>	<p>-Setlhogo se tihalogantswe go le gonnye thata.</p> <p>-Maiteko a a bokoa a go araba potso.</p> <p>-Dintlha tsa ngangisano ga di dumelesege.</p> <p>-Morutwana ga a kgona go tihaloganya mofutakwalo kgotsa setlhangwa.</p>
KAGEGO LE PUO	8-10	6-7	4-5	2-3	0-1
<p>Popego, kelelo e e tihaloganyegang le tihagiso. Puo, segalo le setaele tse di dirisitswe mo tihamong</p> <p>10 MADUO</p>	<p>-Popego e e lomaganeng.</p> <p>-Matseno le bokhutlo di manontlhotlho.</p> <p>-Dintlha tsa ngangisano di agegile sentle.</p> <p>-Puo, segalo le setaele di supa kgolo, di a kgatlhisa, di nepagetse.</p>	<p>- Kagego e e tihamaletseng le kelelo e e utlwalang ya ngangisano.</p> <p>-Matseno, bokhutlo le ditemana dingwe di rulagantswe sentle ka tomagano.</p> <p>- Kelelo e e utlwalang ya ngangisano.</p> <p>-Bogolo puo, segalo le setaele di nepagetse.</p>	<p>- Go na le bosupi jwa kagego</p> <p>-E a tihaloganyega le go lomagana fela e na le diphoso</p> <p>-Diphoso di le mmalwa tsa puo, segalo le setaele tse di nepagetseng go le go ntsi.</p> <p>-Bontsi jwa ditemana di nepagetse</p>	<p>-Popego e supa thulaganyo e e fosagetseng.</p> <p>-Dintlha tsa ngangisano ga di a rulagangwa sentle.</p> <p>-Diphoso tsa puo di bonala.</p> <p>-Segalo le setaele tse di seng maleba.</p> <p>-Ditemana di fosagetse.</p>	<p>-Go tlhokagala ga kagego go kgoreletsa kelelo ya ngangisano.</p> <p>-Diphoso tsa puo le setaele se se fosagetseng di tihola setlhangwa se se sa atlegang.</p> <p>-Segalo le setaele tse di seng maleba.</p>
SEELO SA MADUO	20 – 25	15 – 19	10 – 14	5 – 9	0 – 4

Dipharologano magareng ga maduo a kagego,puo le diteng di se fete PEDI.

**TSHETSHEREGANYO YA DIPOTSO
DIKWALO
KAROLO A
POKO**

POKO						
	Tshedimosetso ka tšhamalalo	Thulaganyo sešwa	Go itseela ditshwetso	Tlhatlhobo	Kgatlhegelo	Palogotlhe
2						
2.1		2				2
2.2			2			2
2.3		2				2
2.4				2		2
2.5			2			2
PALOGOTLHE		4	4	2		10
DIPERESSENTOTOTA	40		40		20	100
DIPERESENTE	40		40		20	100%
3						
3.1		2				2
3.2		2				2
3.3			2			2
3.4				2		2
3.5			2			2
PALOGOTLHE	4	4	4	2		10
DIPERESSENTOTOTA	40		40		20	100
DIPERESENTE	40		40		20	100%
4						
4.1		2				2
4.2			2			2
4.3			2			2
4.4		2				2
4.5				2		2
PALOGOTLHE	4	4	4	2		10
DIPERESSENTOTOTA	40		40		20	100
DIPERESENTE	40		40		20	100%
5						
5.1		2				2
5.2			2			2
5.3		2				2
5.4			2			2
5.5				2		2
PALOGOTLHE	4	4	4	2		10
DIPERESSENTOTOTA	40		40		20	100
DIPERESENTE	40		40		20	100%

KAROLO B
PADI/ DITLHANGWA TSA SETSO

PADI						
	Tshedimosets o ka tlhamalalo	Thulaganyo sešwa	Go itseela ditshwetso	Tlhatlhobo	Kgatlhegelo	Palogotlhe
7						
7.1	2					2
7.2			2			2
7.3	1					1
7.4			2			2
7.5		3				3
7.6	2					2
7.7			2			2
7.8		2				2
7.9			2			2
7.10			2			2
7.11				2		2
7.12					2	2
7.13				1		1
PALOGOTLHE		10	10		5	25
DIPERESENTETOTA		40	40		20	100
DIPERESENTE		40	40		20	100%
9						
9.1	1					1
9.2		2				2
9.3	1					1
9.4		2				2
9.5	2					2
9.6		2				2
9.7			2			2
9.8			2			2
9.9			2			2
9.10			2			2
9.11			2			2
9.12				2		2
9.13				2		2
9.14					1	1
PALOGOTLHE		10	10		5	25
DIPERESENTETOTA		40	40		20	100
DIPERESENTE		40	40		20	100%

KAROLO B
PADI/ DITLHANGWA TSA SETSO

PADI						
	Tshedimosets o ka tlamalalo	Thulaganyo sešwa	Go itseela ditshwetso	Tlhatlhobo	Kgatlhegelo	Palogotlhe
11						
11.1	2					2
11.2			2			2
11.3	2					2
11.4		2				2
11.5		2				2
11.6		2				2
11.7			2			2
11.8			2			2
11.9			2			2
11.10			2			2
11.11				2		2
11.12					2	2
11.13				1		1
PALOGOTLHE	10		10		5	25
DIPERESENTETOTA	40		40		20	100
DIPERESENTE	40		40		20	100%
13						
13.1	1					1
13.2			2			2
13.3		2				2
13.4		2				2
13.5		2				2
13.6	3					3
13.7			2			2
13.8			4			4
13.9			2			2
13.10				2		2
13.11					2	2
13.12				1		1
PALOGOTLHE	10		10		5	25
DIPERESENTETOTA	40		40		20	100
DIPERESENTE	40		40		20	100%

**KAROLO B
PADI/ DITLHANGWA TSA SETSO**

PADI						
	Tshedimosetso ka tthamalalo	Thulaganyo o sešwa	Go itseela ditshwetso	Tlhatlhobo	Kgatlhegelo	Palogotlhe
15						
15.1	2					2
15.2			2			2
15.3		2				2
15.4		2				2
15.5	2					2
15.6		2				2
15.7				2		2
15.8				1		1
15.9			2			2
15.10			2			2
15.11			2			2
15.12					2	2
15.13			2			2
PALOGOTLHE	10		10	5		25
DIPERESENTETOTA	40		40	20		100
DIPERESENTE	40		40	20		100%

**KAROLO C
TERAMA**

TERAMA						
	Tshedimosets o ka tthamalalo	Thulaganyo sešwa	Go itseela ditshwetso	Tlhatlhobo	Kgatlhegelo	Palogotlhe
17						
17.1	3					3
17.2			2			2
17.3	1					1
17.4		2				2
17.5	2					2
17.6		2				2
17.7			2			2
17.8			2			2
17.9			2			2
17.10			2			2
17.11				2		2
17.12					2	2
17.13				1		1
PALOGOTLHE	10		10	5		25
DIPERESENTETOTA	40		40	20		100
DIPERESENTE	40		40	20		100%

**KAROLO C
TERAMA**

	Tshedimosetso ka tlhamalalo	Thulaganyo sešwa	Go itseela ditshwetso	Tlhatlhobo	Kgatlhegelo	Palogotlhe
19						
9.1	2					2
19.2			2			2
19.3			2			2
19.4		2				2
19.5		2				2
19.6	2					2
19.7	2					2
19.8			2			2
19.9			2			2
19.10			2			2
19.11				2		2
19.12				2		2
19.13					1	1
PALOGOTLHE		10	10		5	25
DIPERESNETET OTA		40	40		20	100
DIPERESENTE		40	40		20	100%